

Startnotitie Integraal beleidskader sociaal domein

Een voorstel voor aanpak, vorm en inhoud

Opbouw van deze startnotitie

- Aanleiding
- Vorm en inhoud
- Proces en planning

Aanleiding

De noodzaak voor een integraal beleidskader voor het sociaal domein komt voort vanuit verschillende aanleidingen en behoeftes.

Bestuurlijk

Zowel in het Coalitieakkoord als het Collegewerkprogramma (CWP) is de wens opgenomen om integraal te werken binnen het sociaal domein. In het CWP wordt gesproken over een nieuwe integrale (beleids)nota Sociaal Domein. In het vervolg spreken we als college over het Integraal beleidskader sociaal domein.

Nieuw beleid nodig: wettelijk én op inhoud

Met de invoering van de drie decentralisaties in het sociaal domein is ons college voor flinke uitdagingen gesteld. De nieuwe taken zijn overgegaan en worden uitgevoerd. De gewenste transformatie is echter nog niet bereikt, maar de uitvoering van de nieuwe taken heeft ons wel veel geleerd en input geleverd voor nieuw beleid. Om vorm en inhoud te kunnen geven aan de gewenste transformatie, heeft de gemeente al een start gemaakt door onder andere het Transformatieplan sociaal domein vast te stellen. Het Transformatieplan richt zich vooral op inrichtingsvraagstukken. Het integraal beleidskader vormt hier een inhoudelijke aanvulling op door op strategisch niveau meer beleidsinhoudelijke uitspraken te doen.

De beleidsplannen Wmo, Jeugd en Participatie zijn opgesteld voor de periode 2015 t/m 2018. Ook de Visie op het sociaal domein van onze gemeente heeft een update. Vandaar onderstaand voorstel om te komen tot een nieuwe visie c.q. nieuw beleidskader sociaal domein, genaamd Integraal beleidskader sociaal domein.

Focus & koers voor ambtelijke organisatie

Samenhangend met de bestuurlijke wens, is er ook een inhoudelijk ambtelijke wens om te werken met een integrale bestuurlijke visie met een duidelijke focus. Om daadwerkelijk integraal te kunnen werken is het noodzakelijk om uitspraken te doen over welke uitgangspunten we willen hanteren in de verschillende delen van het sociaal domein en hoe deze uitgangspunten vervolgens uit te leggen. Abstracte uitgangspunten zijn vaak voor meerdere uitleg vatbaar. Dat betekent dat een visie nodig is waarin de uitgangspunten ook worden geconcretiseerd. Met het vaststellen van een nieuw beleidskader worden ook keuzes gemaakt over wat binnen onze scope valt en wat daarbuiten.

Daar waar nodig, integraal werken

Door opgedane ervaring in de afgelopen jaren, is een beter in beeld gekregen waar en op welke manier we integraal moeten en kunnen werken. Door integraal te werken, geven we inhoud aan de gewenste transformatie in het sociaal domein. Wanneer de uitgangspunten helder zijn, is het niet meer noodzakelijk alles af te stemmen. We kennen tenslotte de koers en vertrouwen dat we deze vasthouden.

In de strategische visie legt ons college integraal werken op twee manieren uit. Ten eerste door over de domeinen heen te kiezen voor dezelfde richtinggevende uitgangspunten. Het beleid krijgt hierdoor een duidelijke signatuur waardoor burgers en maatschappelijke partners een betrouwbare en eenduidig opererende partner tegenover zich vinden. Ten tweede borgen we in het tactisch kader de integraliteit door te benoemen waar inhoudelijke onderwerpen elkaar raken en/of overlappen. We benoemen

deze plekken en geven aan waar de ambities liggen op deze terreinen ten aanzien van samenwerking en/of kruisbestuiving. Door deze plekken concreet te benoemen, wordt ook geconcretiseerd waar er niet direct raakvlakken zijn. Het opstellen van dit integraal beleidskader, vertaalt zich naar een integrale manier van werken, zowel op het niveau van bestuurlijke besluitvorming, beleid als uitvoering.

Huidige beleidsdocumenten

Bij het opstellen van het beleidskader putten we uit wat er is. Van daaruit beoordelen we wat we daaraan nog toe moeten voegen. Zoals gezegd, zijn de huidige visiedocumenten met name gericht op de inrichting van het sociaal domein. We willen ons nu meer richten op de leefwereld. Daarnaast is het huidige inhoudelijke document (visie) opgesteld met Weesp en Wijdmeren. Het opstellen van een volledig "eigen" visie stelt ons in staat om scherper aan de wind te varen. Andere huidige documenten zijn onder andere de beleidsplannen, de Evaluatierapportage van de beleidsplannen en de (eerste ervaringen met) nota Een Sterke Basis.

Ook in het Collegewerkprogramma worden ambities in het sociaal domein uitgesproken. In het tweede (tactische) deel van de visie wordt op abstractieniveau aangesloten bij het CWP. Voor zover passend krijgen de ambities uit het CWP een plek in dit tactische kader. In het CWP worden ook ambities verwerkt op operationeel niveau. Deze worden niet verwerkt in het beleidskader, maar krijgen een plek in de begroting of in afzonderlijke uitvoeringsplannen.

Vorm en inhoud

Wat is nodig?

1. Een strategisch kader voor het sociaal domein; gevolgd door
2. een tactische uitwerking die focus geeft naar de toekomst.

Hier zoomen we op in.

1 Strategisch kader voor het sociaal domein

Een kernachtig en actiegericht document met onze visie op het sociaal domein op strategisch niveau. Hierin beschrijven we een (beperkt) aantal richtinggevende principes c.q. fundamentele uitgangspunten; allen op eenzelfde abstractieniveau. Voorbeelden van deze richtinggevende uitgangspunten zouden kunnen zijn: preventie, eigen kracht, zelfredzaamheid, eigen regie, inclusie, dichtbij en nabijheid van de inwoner. Omdat dergelijke abstracte uitgangspunten voor meerdere uitleg vatbaar zijn, worden deze in dit strategische hoofdstuk op hoofdlijnen geconcretiseerd.

De scope is sociaal domein breed.

Inhoud strategisch hoofdstuk

Als basis voor de richtinggevende principes wordt onder andere gekeken naar:

- de uitgangspunten zoals geformuleerd in het Transformatieplan sociaal domein;
- de huidige visie op het sociaal domein, voor zover deze voldoende concreet en actiegericht is;
- de leefwereld van onze inwoners. Deze bepaalt zoveel als mogelijk welke uitgangspunten worden gekozen. Dit in tegenstelling tot de systeemwereld.

Uitgangspunten zorgen voor focus

Ieder uitgangspunt wordt kort uitgewerkt. Uit deze uitwerking moet duidelijk blijken welke keuze wordt gemaakt in het geval van een bepaald uitgangspunt. Waar kiezen we daadwerkelijk voor als we zeggen, we gaan voor inclusie? Of voor preventie? Welke consequenties hebben deze keuze? Wat doen we dan bijvoorbeeld niet? Het omschrijven gebeurt op zo'n manier, dat het daadwerkelijk focus geeft, niet langer vrijblijvend is en/of voor meerdere uitleg vatbaar.

Een aantal uitgangspunten is waarschijnlijk niet nieuw; ze zijn al onderdeel van onze huidige visie op het sociaal domein. Ze zijn nog steeds relevant en worden daarom naar verwachting opgenomen in de nieuwe integrale visie, met in acht neming van de opgedane ervaring in de praktijk en/of wetenschap. Zo is een thema als zelfredzaamheid enigszins sleets geraakt en kan het nu op een andere en meer genuanceerde wijze uitgelegd worden dan enige jaren terug.

Blik ligt verder dan 4 jaar

De transformatie in het sociaal domein maakt het noodzakelijk om op meer fundamenteel niveau na te denken over de inrichting van het sociaal domein en de rol van de gemeente daarbinnen.

We zijn ons ervan bewust dat een bestuursperiode vier jaren duurt. Er zijn nu echter keuzes te maken, waardoor het noodzakelijk is om verder vooruit te kijken. Keuzes in inrichtingsvraagstukken, waarbij

het niet voor de hand liggend is, om in een volgende bestuursperiode fundamenteel andere standpunten in te nemen.

Hierbij valt te denken aan het Werkbedrijf Stichtse Vecht, maar ook de implementatie van richtinggevend uitgangspunten. Hier gaan vaak jaren overheen voordat de uitgangspunten door het gehele systeem zijn overgenomen en er daadwerkelijk resultaten worden gehaald. Net als we in het ruimtelijk domein gewend zijn, zetten we een stip op de horizon minimaal 10 jaar verder. Dat vertaalt zich ook in de taal en het type resultaten waar we hier voor kiezen.

Reikwijdte

De reikwijdte van het integraal beleidskader SD is werkelijk sociaal domein breed. Deze keuze is mede ingegeven doordat de we organisatorisch en financieel ook zo zijn georganiseerd. In de praktijk betekent dit dat alle onderwerpen binnen programma's 4 en 5 behoren tot de scope van het integraal beleidskader SD.

Profiel naar buiten

In het strategische hoofdstuk wordt ook helder omschreven waarom we tot een strategische visie zijn gekomen en op welke wijze we deze toe willen passen. Het is naast een intern kompas ook de manier van het college en de gemeente om zich te profileren naar de buitenwereld.

2 Tactisch kader voor het sociaal domein

Op het strategisch kader volgen enkele hoofdstukken waarin de tactische kaders voor de diverse beleidsterreinen zijn beschreven. Het strategische hoofdstuk is bedoeld als paraplu. Het geeft een koers aan en biedt focus. De integraliteit wordt geborgd doordat het beleid, zoals beschreven in de tactische kaders, in lijn moet zijn met de strategische keuzes die in het eerste hoofdstuk zijn gemaakt.

Inhoud tactische hoofdstukken

Als basis voor de tactische hoofdstukken wordt gebruik gemaakt van:

- de bijdrage van relevante externe partners. Waar deze van toegevoegde waarde is, wordt deze opgenomen. Dat betekent dat we niet alle input mee zullen nemen.
- informatie over relevante ontwikkelingen in het sociaal domein zoals wettelijke ontwikkelingen, maar ook nieuwe inzichten vanuit wetenschap of best practices uit aanpalende terreinen;
- de huidige kadernota's op de deeltherreinen en de bijbehorende evaluaties;
- ervaringen uit de leefwereld van onze inwoners.

De tactische hoofdstukken focussen vooral op de komende 4 jaar. We maken een verdere verdieping op basis van drie inhoudelijke deeltherreinen: Jeugd, Wmo/Welzijn, Werk en inkomen. De indeling is per definitie arbitrair en sommige deelonderwerpen uit de begroting passen wellicht niet optimaal. Vanuit praktische overwegingen kiezen we echter voor deze indeling.

Het gaat over de manier waarop we ons als gemeentelijke organisatie manifesteren en wat de best mogelijk manier is om invulling te geven aan de richtinggevend uitgangspunten uit het strategisch deel. Dat betekent tevens dat we hierin niet expliciet acties en producten omschrijven; het zijn geen uitvoeringsplannen of programma's.

Op tactisch niveau beschrijven we de te bereiken resultaten. Op hoofdlijnen omschrijven van de inzet moet mogelijk zijn, het "hoe" en daarmee de verdeling van de middelen niet. Dat zien we terug in de begrotingen of eventuele operationele plannen. Indien in algemene zin iets kan worden opgenomen over beschikbare middelen of daaraan gekoppelde uitgangspunten, dan doen we dat.

De integraliteit op tactisch niveau borgen we op 2 manieren. In alle tactische hoofdstukken komen de richtinggevend uitgangspunten aan de orde en worden voor dat betreffende beleidsterrein nader uitgewerkt. Daarnaast kijken we tevens naar de overlap en aansluiting tussen de verschillende beleidsterreinen.

In het tactisch kader geven we dus antwoord op de WAT-vraag. Hierin zoeken we aansluiting bij het abstractieniveau van het CWP. Bij het beantwoorden van de HOE-vraag zijn andere partijen en ook uitvoeringsregisseurs betrokken. Wat betreft onze gemeentelijke rol, deze wordt jaarlijks beantwoord via de begroting en afzonderlijke besluiten. Op deze manier is het mogelijk de uitgangspunten door te vertalen naar de uitvoering en deze te concretiseren.

Monitoring

In het beleidskader staan we stil bij de beoogde (maatschappelijke) effecten en doelstellingen. Daarom beschrijven we ook op welke manier we invulling geven aan monitoring van de voortgang en realisatie van die doelstellingen.

Proces en planning

Eigenaarschap

Het is belangrijk een uitspraak te doen over het eigenaarschap van het document, omdat dit ook implicaties heeft voor de manier waarop we het proces tijdens de beleidsvoorbereiding doorlopen. We kiezen er expliciet voor om de gemeenteraad eigenaar te maken van het integraal beleidskader. Het wordt daarmee de visie van het hoogste orgaan binnen de gemeente en komt daarmee tegemoet aan de wens voor een duidelijke koers voor de gemeente op verschillende niveaus.

Dat het eigenaarschap bij de gemeenteraad ligt, betekent niet dat er geen ruimte is voor participatie van bijvoorbeeld maatschappelijk partners van de gemeente. In de beleidsvoorbereiding krijgen zij voldoende ruimte om input aan te leveren. Dit betekent niet dat alle input en/of wensen worden overgenomen en dat getracht wordt tot consensus of een compromis te komen. De raad maakt keuzes op basis van de gevraagde en verkregen input. Hierdoor krijgen we als gemeente een gezicht naar buiten, een profiel. Dit betekent dat we de verwachtingen omtrent het proces naar vaststelling moeten managen. Na vaststelling van de visie helpt deze ons juist in het managen van de visie.

Onderstaand de planning op hoofdlijnen, van het proces om te komen tot een Integraal beleidskader sociaal domein. Het traject start met deze startnotitie, die door het college wordt vastgesteld en ter kennisname aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Q2 2019

Q2 van 2019 is de periode van het verzamelen van input, de koers vaststellen en het beschrijven van de contouren van het integraal beleidskader SD.

Input genereren: dit gebeurt op verschillende manieren, langs 2 lijnen:

- gesprekken voeren met key-players, oftewel met onze partners uit het veld
- organiseren van een aantal inspiratiesessies met experts op inhoudelijke deelterreinen van het sociaal domein. Hiervoor worden commissie- en raadsleden uitgenodigd. Deze sessies zijn bedoeld om te inspireren en om helder te krijgen welke strategische keuzes mogelijk zijn en wat dat vervolgens betekent.

Koers vaststellen: op basis van de verzamelde input stellen we een aantal speerpunten op en bespreken deze met de portefeuillehouders.

Contouren beschrijven: op basis van deze speerpunten stellen we de contouren op van het integraal beleidskader. Hierover gaan we in gesprek met de gemeenteraad.

NB: in het voorjaar wordt de gemeenteraad gevoed met financiële scenario's met betrekking tot het sociaal domein. Met deze informatie in gedachten, kunnen de raadsleden mogelijkheden en keuzes overwegen en afwegen wat betreft het Integraal beleidskader SD. De Kadernota 2020, die in het voorjaar van 2019 wordt opgesteld, is hierbij eveneens van belang.

Q3 2019

Ontwerpen:

Tijdens de ontwerp- c.q. schrijffase, koppelen we regelmatig terug naar alle relevante partners. Dus ook naar commissie en raad.

Q4 2019

Visie vaststellen:

De raad stelt de visie vast in Q4 2019